

HZN e

Broj 9/2020
Službeno glasilo Hrvatskoga zavoda za norme

glasilo

[Standards](#)[About us](#)[News](#)[Taking part](#)[Store](#)[EN](#)[MENU](#)**NEWS**

Bioraznolikost na visokom
mjestu u planovima
normizacije

Postavljanje standarda za
budućnost virtualnih računala

Čekanje je
gotovo

HZN

Članovi
HZN-a

Yinbiao. Shu
predsjednik IEC-a

Eddy Njoroge
predsjednik ISO-a

Houlin Zhao
glavni tajnik ITU-a

Protecting the Planet
with Standards

Poruka za
Svjetski dan
norma 2020.

HZN e-glasilo

Službeno glasilo Hrvatskog zavoda za norme sa
stalnim dodatkom
Oglasnik za normativne dokumente

Godište: 12. 2020.

ISSN 1847-4217

URL: <http://www.hzn.hr>

Izdavač:	Hrvatski zavod za norme MB: 1957406 OIB: 76844168802 Sjedište: Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb Telefon: 01/610 60 95 Telefax: 01/610 93 21
Glavni urednik:	Igor Božičević, ravnatelj HZN-a
Pomoćnik glavnog urednika:	Vladimir Jaram
Tehnički urednik:	Vladimir Jaram
Uredništvo:	Ana Marija Boljanović, Melanija Grubić Sutara, Vlasta Gaćeša-Morić, Boro Jandrijević, Vladimir Jaram, Igor Božičević
Lektura:	Ivana Canosa
Korektura:	Vladimir Jaram, Sandra Knežević
Grafička obrada naslovnice:	Vladimir Jaram
Grafička priprema:	Vladimir Jaram, Sandra Knežević
Izlazi:	mjesečno
Datum objave:	2020-09-30

Opremu tekstova obavlja uredništvo. Za sadržaj poimence potpisanih priloga odgovorni su njihovi autori. Oni ne iskazuju obvezno stav Hrvatskoga zavoda za norme. Objavljeni prilozi u službenom glasilu Hrvatskog zavoda za norme autorski su zaštićeni. Iznimka su sadržaj, novosti iz HZN, novosti iz europskih i međunarodnih normiranih tijela i s normizacijom povezane aktivnosti koji se mogu objavljivati u drugim stručnim časopisima uz obveznu naznaku izvora i dostavljanje časopisa u kojemu su objavljeni tako preuzeti prilozi. Za priloge iz rubrike Normizacija i Tehničko zakonodavstvo potrebno je zatražiti pisano odobrenje za njihovo objavljivanje od autora i od Hrvatskoga zavoda za norme.

PROSLOV

Poštovani čitatelji!

U ovome broju HZN e-glasila možete pročitati poruku za Svjetski dan norma koji se obilježava 14. listopada 2020. godine. Ovogodišnja je tema *Zaštita planeta uz norme*. Ljudi svojim aktivnostima i modernom industrijom velikih razmjera uvećavaju prirodne stakleničke plinove našeg planeta. Oni štetno utječu na našu klimu, a time i na sve oblike života. Uz to, brz rast stanovništva i intenzivna urbanizacija pozivaju na odgovornu uporabu ograničenih resursa. U vijestima iz HZN-a, nalazi se naš stalni prilog o članovima HZN-a.

U rubrici Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija, u ovome broju donosimo iz IEC-a priloge *Postavljanje standarda za budućnost kvantnih računala*, *Prerađena norma poboljšat će informacije o proizvodima široke potrošnje* i IEC sudjelovao na konferenciji „*Electronics goes green*“.

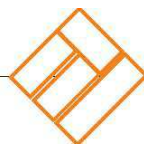
Iz ISO-a donosimo priloge *Bioraznolikost na visokom mjestu u planovima normizacije*, *Čekanje je gotovo* i o virtualnim sjednicama Vijeća ISO-a i članova ISO-a.

U novostima iz CEN-a i CENELEC-a tu je priopćenje za tisak o besplatnom stavljanju na raspolaganje novih norma za respiratore, a vezano uz pandemiju bolesti COVID-19, a također i prilog o tome može li europski *Zeleni plan* uspjeti bez normizacije.

Ugodno čitanje!

V. Jaram
pomoćnik glavnoga urednika

Sadržaj 9/2020

Proslov	2
Poruka za Svjetski dan norma – 14. listopada 2020.	4
Novosti iz HZN-a	
• Članovi HZN-a	5
 Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija	
 IEC	
• Postavljanje standarda za budućnost kvantnih računala	6
• Prerađena norma poboljšat će informacije o proizvodima široke potrošnje	8
• IEC sudjelovao na konferenciji <i>Electronics goes green</i>	12
 ISO	
• Bioraznolikost na visokom mjestu u planovima normizacije	14
• Čekanje je gotovo	16
• Virtualna sjednica Vijeća ISO-a	18
• Virtualna sjednica članova ISO-a	23
 CEN i CENELEC	
• Priopćenje za tisak - u borbi protiv bolesti COVID-19, CEN stavlja besplatno na raspolaganje nove norme za respiratore	26
• Može li europski Zeleni plan uspjeti bez normizacije?	28

Naslovnica: *Priopćenja iz regionalnih i međunarodnih normizacijskih organizacija*

HZN Oglasnik za normativne dokumente (A1-A77)

ISSN 1847-4217

Poruka za Svjetski dan norma – 14. listopada 2020.

Zaštita planeta uz norme

Zemlja, konačna posuda života u beskonačnosti našega solarnog sustava. Život na Zemlji ovisi o energiji Sunca. Unatoč tomu, od prošlog stoljeća ljudi svojim aktivnostima i modernom industrijom velikih razmjera uvećavaju prirodne stakleničke plinove našeg planeta. Oni štetno utječu na našu klimu, a time i na sve oblike života. Uz to, brz rast stanovništva i intenzivna urbanizacija pozivaju na odgovornu uporabu ograničenih resursa.

Da bismo smanjili utjecaj ljudi na naš planet, potrebna nam je politička volja, konkretno djelovanje i prava pomagala. Takvo su pomagalo međunarodne norme. Međunarodne norme IEC-a, ISO-a i ITU-a temelje se na prokušanim i istinskim rješenjima tehnoloških izazova. Pomažu da se stručna znanja prenose ne samo među razvijenim zemljama nego i zemljama u razvoju. Norme pokrivaju sve aspekte štednje energije te kvalitete vode i tla. Njima se utvrđuju normirani protokoli i metode mjerenja. Njihova široka uporaba pomaže da se smanji utjecaj industrijske proizvodnje i procesa na okoliš, potiče ponovnu uporabu ograničenih resursa i povećava energetska učinkovitost.

Yinbiao Shu
predsjednik IEC-a

Eddy Njoroge
predsjednik ISO-a

Houlin Zhao
glavni tajnik ITU-a

Članovi Hrvatskog zavoda za norme

Objavljujemo popis redovitih i pridruženih članova HZN-a po vrstama pravnih odnosno fizičkih osoba za koje je Upravno vijeće donijelo odluku do kraja rujna 2020. godine.

Tablica *Članovi Hrvatskog zavoda za norme* identična je tablici objavljenoj u HZN e-glasilu br. 7/2020 i 8/2020 jer od 17. srpnja 2020. godine nije bilo promjena.

Vrsta članstva, vrsta pravne ili fizičke osobe	2020-06-16	2020-07-17
Članovi promatrači		
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	9	9
Fizičke osobe	0	0
Ukupno promatračkih članova	9	9
Redoviti članovi		
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	153	153
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – javne ustanove i slično	21	21
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – HGK, HOK, HUP	1	1
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovne komore ili udruge	4	3
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovna društva	10	10
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – škole	1	1
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – fakulteti	19	19
Fizičke osobe – pojedinci	19	20
Obrt – fizičke osobe	3	3
Tijela državne uprave	25	26
Ukupno redovnih članova	256	257
Ukupno članova HZN-a	265	266

Dobrodošli u sustav komentiranja nacrti norma!

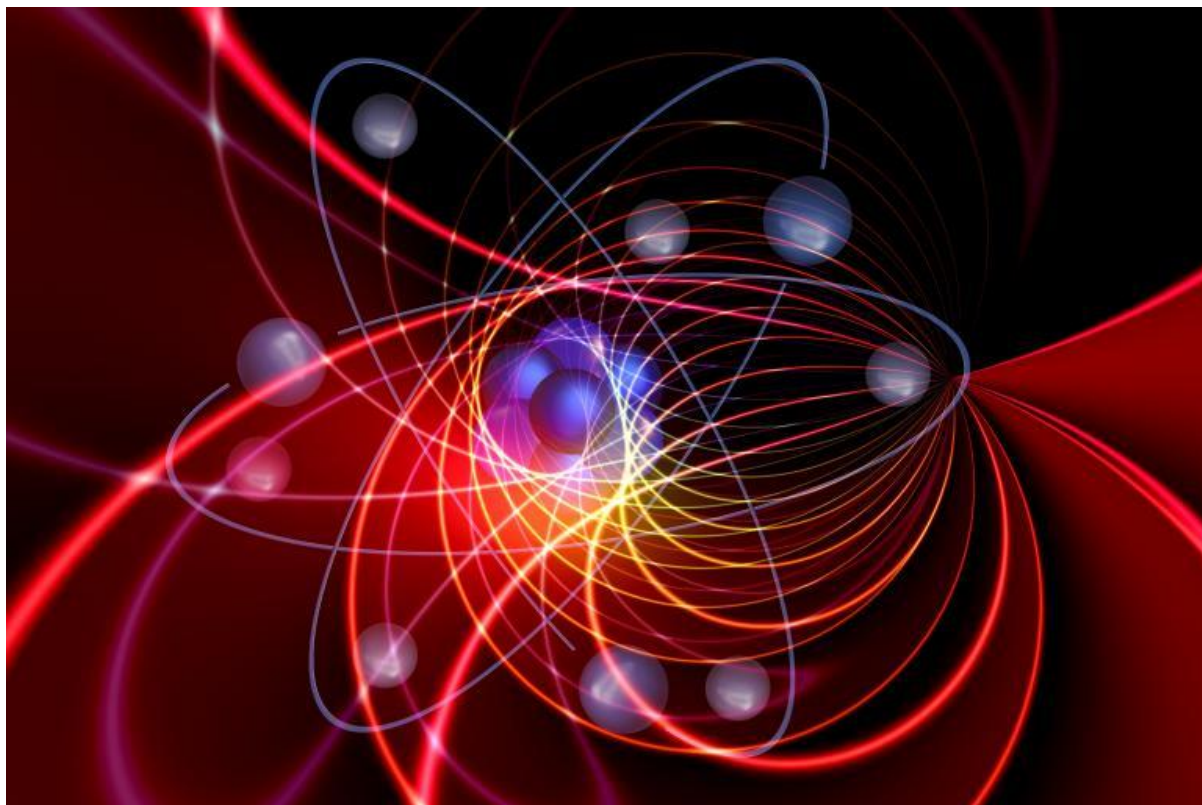

Postavljanje standarda za budućnost kvantnih računala

Piše: Michael A. Mullane

Kvantno je računarstvo relativno nova tehnologija koja bi mogla pokrenuti val tektonskih promjena u našem načinu života i rada. Vlade, sveučilišta i tvrtke ulažu milijarde u njezin razvoj. U tom razvoju mogu im pomoći međunarodne norme.

IEC i ISO uspostavili su radnu skupinu ([WG 14](#)) u okviru svoga zajedničkog tehničkog odbora (JTC1) koja će utvrditi potrebe za normizacijom kvantnog računarstva. Očekuje se da će njihov rad poduprijeti razvoj kvantnog računarstva pomoću već definiranih sustava i procesa. To je temelj koji će omogućiti programerima da se usredotoče na teže izazove jer ne moraju započinjati projekte od samog početka.

“Iz svoje osobne perspektive, vjerujem da je to u skladu s [IEC-ovim Glavnim planom](#), u kojem se navodi da će IEC ojačati svoju sposobnost da otkrije i odgovori na tehnološke promjene (koje bi mogle biti tektonske) te na tržišne i društvene trendove“, objašnjava voditelj radne skupine WG 14, Hong Yang, direktor Odjela za istraživanje mrežnih tehnologija Kineskog instituta za elektroniku i normizaciju (CESI).

Yang kaže da WG 14 nastoji osigurati svjetsku platformu za suradnju u djelatnosti kvantnog računarstva, uključujući akademske organizacije, institute visoke tehnologije i tvrtke. Skupina će djelovati s ciljem objedinjavanja sustava unutar odbora JTC 1, održavajući odnose s drugim skupinama i odborima te vanjskim organizacijama kako bi se utvrdile praznine i prilike u području normizacije kvantnog računarstva.

„Nadamo se da ćemo potaknuti jedinstvo mišljenja o kvantnom računarstvu u cijelom svijetu. U osnovi, WG 14 nastoji promicati razvoj industrijalizacije“, kaže Yang.

Rašireno je očekivanje da će kvantno računarstvo donijeti revolucionarne promjene i biti u stanju riješiti probleme koje bi i najbrža superračunala rješavala milijunima godina. Iako je ta tehnologija još u povojima, već se primjenjuje za projektiranje optimiziranih rješenja u sektorima kao što su zrakoplovstvo i financije. U budućnosti bi mogla ubrzati medicinska istraživanja, ostvariti značajan napredak u umjetnoj inteligenciji, a možda nam čak i pomoći u rješavanju hitnih problema klimatskih promjena.

„Djelatnost kvantnog računarstva zaista je u ranoj fazi“, kaže Young. „Tvrtke rade na istraživačkoj fazi kvantnih računala. Kvantne bitove, poznate kao kubiti, još uvijek je teško kontrolirati i održavati stabilnima. U pogledu programske podrške ili algoritama, sveučilišta i akademske organizacije rade na tome već godinama.

Danas postoje dvije vrste kvantnih računala. Kvantno računarstvo koje se temelji na vratima (gate) funkcionira gotovo jednako kao tradicionalno računarstvo. Tranzistor prima dva dolazna signala i, ovisno o tome na što naiđe, šalje novi električni signal. U kvantnom modelu, tranzistore zamjenjuju kubiti. Nažalost, kubiti funkcioniraju „stabilno“ samo kada se ohlade na tisućinke stupnja ispod apsolutne ničice, što ih štiti od destabilizirajućih učinaka radijacije, svjetla, zvuka, vibracija i magnetskih polja. Osjetljivost kubita na poremećaje otežava uklanjanje pogrešaka.

Računala koja se temelje na kvantnom kaljenju temelje se na potpuno drukčijem pristupu. Ona ne dopuštaju preplitanje svih kubita nego stvaraju okoliš u kojem su moguće samo ograničene lokalne veze. „Kvaka“ je u tome da mogu izvesti mnogo uži raspon zadataka, uglavnom povezanih s rješavanjem problema optimizacije – tj. odabirom najboljeg rješenja među svim izvedivim rješenjima. Ograničenost zadataka koje uređaji za kvantno kaljenje mogu izvesti znači, naprimjer, da ne mogu izvesti Shorov algoritam „dešifriranja“. Unatoč tim ograničenjima, neke od svjetski najpoznatijih organizacija već su nabavile vlastite uređaje za kvantno kaljenje za oko 15 milijuna USD po komadu. Ostale tvrtke služe se jeftinijom alternativom – uslugama u oblaku, koje se obično naplaćuju po minuti.

Očekuje se da će naposljetku kvantna računala koja se temelje na vratima donijeti veće i dalekosežnije promjene, osobito ako su u kombinaciji s tehnologijama kao što je umjetna inteligencija. Yang vjeruje da su IEC i ISO u pravu jer počinju s pripremama već sad kako bi se u potpunosti posvetili potrebama industrije i društva te učinkovitije dijelili najbolju praksu. Kao i uvijek, prvi je korak u procesu normizacije osigurati da svi govore istim „jezikom“. Time razmjena podataka postaje lakša i učinkovitija.

„Što se tiče normizacije, nakon razdoblja istraživanja unutar odbora ISO/IEC JTC 1, stručnjaci vjeruju da je potrebno i moguće postići zajedničko shvaćanje nazivlja i rječnika za budućnost ove tehnologije u nastanku“, kaže Yang.

“Prijedlog novog projekta, pod nazivom ‘*Information technology – Quantum computing-terminology and vocabulary*’, upisan je prije 24 mjeseca, pa će međunarodna norma vjerojatno biti objavljena za dvije godine, 2022. Veselimo se tome.“

(Izvor: <https://etech.iec.ch/issue/2020-04/setting-standards-for-the-future-of-quantum-computers>; priredio: V. Jaram; prijevod: T. Majić)

Prerađena norma poboljšat će informacije o proizvodima široke potrošnje

Piše: Antoinette Price

Postoje proizvodi mnogih oblika i veličina. To mogu biti sustavi, usluge, roba, programska podrška ili bilo koja kombinacija prethodno navedenoga, od dječje igračke do složenih sigurnosno osjetljivih sustava u industrijskom postrojenju.

Najbolji priručnici s uputama za korisnike jasno su napisani i upotrebljavaju lako razumljive simbole

Proizvođači imaju zakonsku obvezu prema tržištu davati različite vrste informacija o proizvodu, koje su ljudima potrebne da bi ga mogli upotrebljavati bez opasnosti, djelotvorno i učinkovito. Međutim, svi mi kad-tad iskusimo teškoće u čitanju uputa za sklapanje, rasklapanje, pa čak i upotrebu proizvoda jer informacije nisu dovoljne ili jasne.

Nepotpune informacije mogu korisnicima izazvati štetu ili gubitak i dovesti do tužbi protiv dobavljača proizvoda i vlasnika brendova.

Raznoliki proizvodni sektori

U travnju ove godine, Europski odbor za elektrotehničku normizaciju ([CENELEC](#)) u cijelosti je prihvatio međunarodnu normu [IEC/IEEE 82079-1](#), *Preparation of information for use (instructions for use) of products – Part 1: Principles and general requirements*, a njegovi članovi moraju je primijeniti kao nacionalnu normu u roku od šest mjeseci.

Preradu norme proveo je [IEC-ov tehnički odbor 3: Documentation, graphical symbols and representations of technical information](#). IEC je surađivao s ISO-ovim pododborom ISO/TC 10/SC 1, koji pokriva temeljne konvencije za tehničku dokumentaciju proizvoda, i s odborom *Computer Society, Systems and Software Engineering Standards Committee* (C/S2ESC) Instituta inženjera elektrotehnike i elektronike ([IEEE](#)). Norma se može primjenjivati u svim proizvodnim sektorima.

„Norma daje stranama odgovornim za sastavljanje informacija o proizvodu za korisnike detaljne i sveobuhvatne informacije koje obuhvaćaju raznorazne potrebe različitih skupina korisnika. K tome, omogućit će potrošačima da upotrebljavaju proizvode bez opasnosti i djelotvorno zahvaljujući boljim informacijama za upotrebu“, kaže Eirik Selvik, predsjednik odbora IEC TC 3.

Časopis e-tech razgovarao je s Gabrielom Fleischer koja je radila na preradi norme. Gospođa Fleischer voditeljica je projekta u Vijeću za potrošače Njemačkog instituta za norme ([DIN](#)) i članica skupine [IEC/TC3 JWG 16](#).

Što norma obuhvaća?

Norma razmatra informacije za korisnike kao informacije koje su potrebne tijekom životnog vijeka proizvoda. To uključuje ponovno pakiranje, prijevoz i skladištenje, ugradnju, puštanje u rad, održavanje i popravak, zamjenu dijelova, rasklapanje, recikliranje i zbrinjavanje. Te informacije imaju velik raspon oblika, naprimjer upute (za sklapanje ili rad), priručnike, tečajeve o proizvodu, informacije o popravcima i dijagnostici kvarova.

Potrošači pristupaju informacijama za upotrebu uglavnom radi instalacije i rada, znanja o sigurnosnim aspektima i dijagnostike te zato da bi provjerili tehničke podatke kao što su potrošni materijal i rezervni dijelovi. Međutim, važni su svi aspekti sigurne, djelotvorne i učinkovite upotrebe proizvoda te moraju biti obuhvaćeni informacijama o upotrebi.

S druge strane, dobavljači proizvoda i vlasnici brendova koji primjenjuju tu normu na svoje proizvode moći će zahvaljujući njoj ograničiti svoje rizike koji bi proizašli iz nedovoljnih informacija za upotrebu.

Što treba uzeti u obzir za dobre i djelotvorne informacije za korisnike?

Kvaliteta informacija za korisnike vrlo je važna. Razna ispitivanja proizvoda i istraživanja pokazuju da ona varira od vrlo loše do vrlo dobre.

U [istraživanju](#) koje je 2009. godine provelo DIN-ovo Vijeće za potrošače, dobiven je i analiziran sveobuhvatan popis problema potrošača, na temelju kojeg su izrađeni kriteriji dobre kvalitete informacija za upotrebu. Objašnjeno je gotovo 40 točaka, naprimjer, kvaliteta prijevoda, čitljivost, struktura sadržaja, prijelom, detaljnost opisa, dostupnost vodiča za korisnike, suvislost sadržaja i dosljednost nazivlja i formata (tiskanog ili elektroničkog).

Koje su vrste proizvoda obuhvaćene?

Informacije za upotrebu mogu se odnositi na sve proizvode obuhvaćene normama triju organizacija koje su izradile normu: električne, neelektrične ili programsku podršku. S gledišta potrošača, to uključuje: kućanske uređaje, kozmetiku, namještaj, igračke, audiovizualne uređaje, proizvode za aktivnosti 'uradi sam', bicikle s pomoćnim električnim pogonom (EPAC), kosilice, električni alat (bušilice, pile, brusilice), prijevozna sredstva (automobili), medicinske proizvode (slušna pomagala, elektrostimulatori srca (pacemakeri) i aplikacijske programe (poslovne i mrežne aplikacije).

Kako bi trebale biti sastavljene informacije za upotrebu?

Normom se utvrđuju načela za odabir sadržaja, strukture, medija i formata informacija za upotrebu, stručne kompetencije i procesi planiranja i održavanja. Ta načela odnose se na kvalitetu sadržaja, svrhu i procese upravljanja informacijama za upotrebu.

Uzimaju se u obzir sljedeći aspekti:

- informacije za upotrebu dio su proizvoda
- usmjerenost ciljanih skupina (tko će se služiti informacijama)
- sigurna upotreba proizvoda
- usklađenost proizvoda (sigurnost i odgovornost za štete)

Informacije za korisnike moraju ispuniti i potrebe ciljanih skupina za kvalitetom informacija u smislu potpunosti, minimalizma, ispravnosti, sažetosti, dosljednosti, razumljivosti i pristupačnosti.

Naprimjer, usmjerenost ciljanih skupina odnosi se na ljude koji će se služiti informacijama za korisnike jer se želi osigurati da informacije budu upotrebljive i bitne s obzirom na poslove i ciljeve tih ljudi. Za potrebe procesa upravljanja informacijama, to uključuje njihove vještine i detaljnost potrebnu da se opišu poslovi poznatim stručnim izrazima, dostupnost alata, preduvjete u radnom okruženju i osobito posebne potrebe ranjivih skupina potrošača.

Da bi informacije za korisnike bile razumljive, moraju sadržavati jasan tekst i nazivlje, razumljive ilustracije, sigurnosne znakove i grafičke simbole, razumljive upute za snalaženje i upotrebu medija za ciljane skupine. Norma daje detaljne odredbe o empirijskoj ocjeni razumljivosti informacija za korisnike. Nadalje, preporučuje upotrebu funkcija koje olakšavaju pretraživanje, snalaženje i jednoznačno razumijevanje sadržaja.

Za proizvode široke potrošnje, zahtjevi u pogledu informacija o proizvodu vrlo su bitni i moraju biti ispunjeni. Nadalje, ocjena treba uključiti ljude koji nisu upoznati s upotrebom dotičnog proizvoda i informacija za njegovu upotrebu.

Što je s preklapanjima između IEC/IEEE 82079-1 i ISO/IEC Guide 37?

ISO/IEC Guide 37, Instructions for use of product by consumers, priznati je vodič za tehničke odbore koji izrađuju norme za proizvode uz koje moraju postojati informacije za korisnike. Kad je ISO-ov Odbor za politiku potrošača (ISO/COPOLCO) izdao prve upute 1983. godine, one su bile namijenjene ljudima koji sastavljaju informacije za korisnike, kao što su dizajneri proizvoda i proizvođači.

Prerađeno izdanje norme IEC/IEEE 82079-1 ne zamjenjuje ISO/IEC Guide 37, ali uključuje sve njegove aspekte koji se odnose na izradu, sadržaj i prikaz informacija za upotrebu širokog raspona proizvoda široke potrošnje. Osim toga, odredbe IEC/IEEE 82079-1 izražene su kao zahtjevi, a ne kao preporuke kao u ISO/IEC Guide 37.

Saznajte više o radu odbora [IEC/TC 3](#).

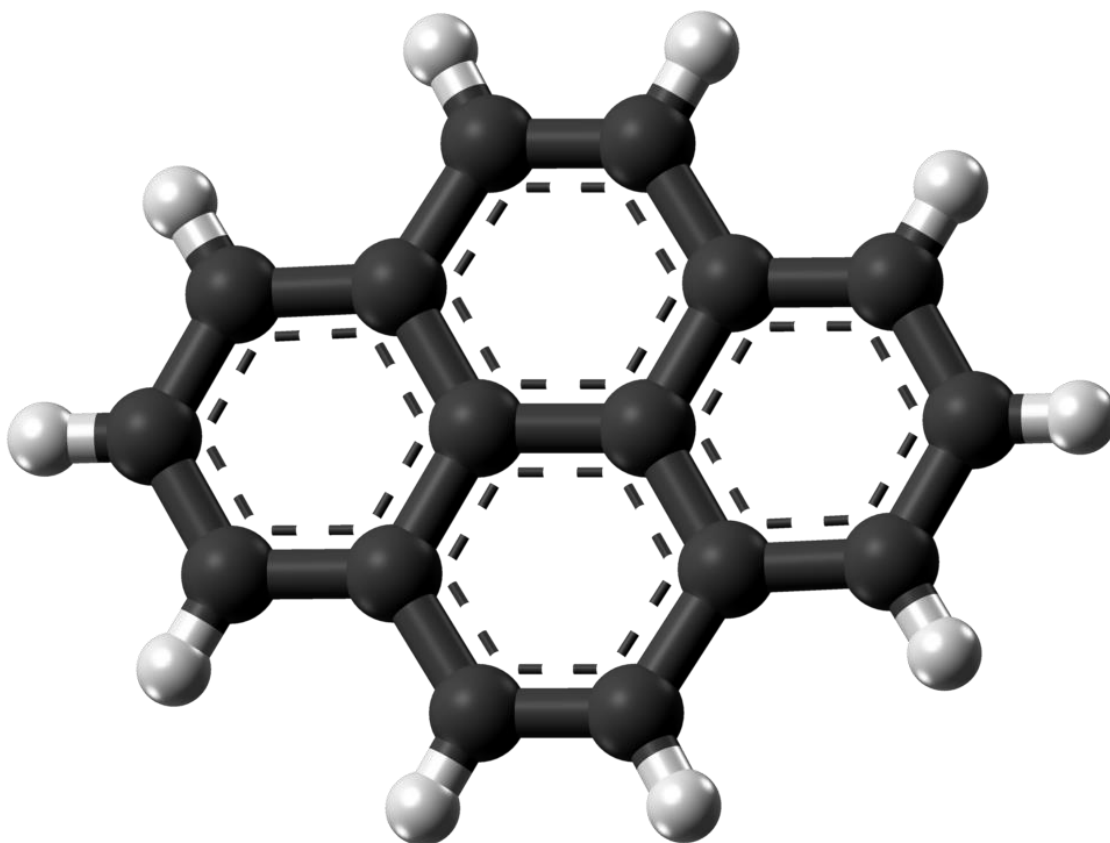
(Izvor: <https://etech.iec.ch/issue/2020-04/revised-standard-will-enhance-consumer-product-user-information>, priredio: V. Jaram; prijevod: T. Majić)

IEC sudjelovao na konferenciji *Electronics goes green*

Nekoliko stručnjaka iz IEC-a, uključujući Waltera Jagera iz IEC-ova tehničkog odbora (TC) 111, sudjelovali su na konferenciji *Electronics goes green* (Elektronika postaje "zelena"), koja je održana putem interneta 1. rujna 2020. Neke su od tema iz programa konferencije sljedeće: *Zelene tehnologije i komponente, Kružno gospodarstvo: poboljšanje kružnosti materijala i procjene utjecaja na okoliš i ispitivanje proizvoda*. Održane su tri virtualne radionice s temama: *Radionica ekodizajna – kako dizajn učiniti kružnim, Trajnost u elektronici – pristup ispitivanju za dulji životni vijek i Promicanje kružnoga gospodarstva najboljom praksom u ekodizajnu i normirani postupak za proširenu procjenu pouzdanosti*.

Piren (na slici prikazana molekula) je tvar koja se mora deklarirati.

Među predavačima i temama treba istaknuti gospođu Sarah Chandler iz tvrtke Apple s temom *'Appleov plan do 2030. – Inovativni pristup ugljičnoj neutralnosti i kružni lanac opskrbe'* i gospodina Eelco Smita iz tvrtke Philips s temom *'Najbolja praksa u održivosti – što možemo naučiti?'*

Walter Jager predstavio je novo izdanje norme IEC 62474 na sjednici posvećenoj deklaracijama za potrebe baze podataka EU-a o posebno zabrinjavajućim tvarima u proizvodima (*EU Substance of Concern in Articles – SCIP*).

IEC/TC 111 izrađuje horizontalne norme za zaštitu okoliša koje se odnose na električne i elektroničke uređaje, uključujući norme o deklariranju materijala, ekološki svjesnom dizajnu te ispitivanju toksičnih tvari i nadzoru nad njima.

Proizvođači i dobavljači električnih i elektroničkih proizvoda trebaju znati kako se deklariraju materijali i tvari u njihovim proizvodima da bi bili u skladu sa zahtjevima odgovarajućih zakona. Ponekad moraju te zahtjeve čak i unaprijed predvidjeti. Novo izdanje IEC 62474 sveobuhvatna je norma o tome koje se tvari moraju iskazivati i na koji način, a uključuje i poseban mehanizam davanja informacija daljnjim segmentima lanca opskrbe.

Da bi se olakšao prijenos i obrada podataka, upotrebljava se zajednički format. Norma sadrži i potvrđenu otvorenu bazu podataka koja uključuje popis tvari koje se moraju deklarirati (*Declarable Substance List - DSL*), koji se mijenja u skladu s promjenama propisa. Novo izdanje omogućuje korisnicima da primijene dvije različite metode deklariranja tvari.

„Normom se definira deklaracija radi usklađenosti i deklaracija o sastavu. Prva omogućuje dobavljačima da provjere svoje proizvode u odnosu na postojeći DSL, a druga da daju širu deklaraciju tvari, koja uključuje sve tvari u proizvodu koje se moraju deklarirati. Deklaracija sastava može po izboru uključiti i druge tvari, pa čak i sve. U prethodnom izdanju, dvije vrste deklaracija bile su objedinjene i nisu bila jasno definirana pravila za iskazivanje tvari. Novi pristup olakšava postupak i proizvođačima i dobavljačima“, objašnjava Walter Jager.

Baza podataka IEC 62474 DSL nadopunjuje se redovito u skladu s novim propisima ili izmjenama postojećih. „Nadopunjuju je tri različite skupine koje pokrivaju sljedeća geografska područja: Sjevernu i Južnu Ameriku; Aziju; Europu, Srednji istok i Afriku (EMEA). Te skupine prate propise širom svijeta“, kaže Christophe Garnier, predsjednik odbora IEC/TC 111. Tipičan je primjer takvih propisa *Direktiva EU-a o ograničenju uporabe određenih opasnih tvari u električnoj i elektroničkoj opremi (RoHS)*.

Norma je namijenjena industriji elektroničkih i električnih proizvoda, ali može je primjenjivati svaki sektor koji želi iskazivati kemijske tvari u svojim proizvodima. „Normu bi za vlastite zahtjeve mogla upotrebljavati i industrija igračaka i tekstilna industrija, da spomenemo samo neke. Lako ju je prilagoditi, trebate samo utvrditi odgovarajući popis tvari u svom proizvodu pomoću metoda deklariranja iz norme IEC 62474 i primijeniti format za prijenos podataka u daljnje segmente lanca opskrbe. Može se prilagoditi i popis iznimaka“, dodaje Garnier.

Electronics goes green trodnevna je konferencija koja je prošle godine održana u Berlinu. Zbog pandemije bolesti COVID-19, sada je pretvorena u jednodnevnu internetsku konferenciju.

Priredio: Ivo Andreis

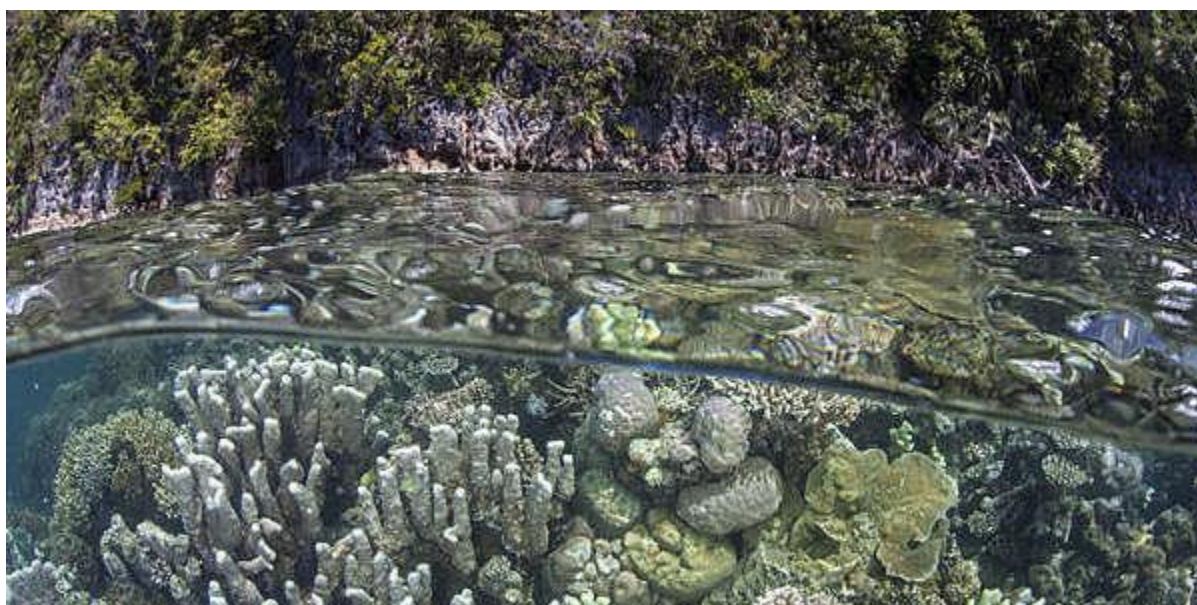

Bioraznolikost na visokom mjestu u planovima normizacije

Upravo je osnovan novi stručni odbor za bioraznolikost.

Bioraznolikost osigurava život. Stvara zrak koji dišemo, hranu koju jedemo, lijekove koji spašavaju živote i vodu bez koje ne možemo. No, prekomjerno iskorištavanje tla i životinjskih i biljnih vrsta, intenzivna poljoprivreda, onečišćenje i klimatske promjene ugrožavaju bioraznolikost toliko da se sada suočavamo s prirodnim katastrofama, nestašicama hrane i vode, zaraznim bolestima koje se mogu prenositi sa životinja na ljude (zoonozama) i dr. Stoga je jačanje bioraznolikosti ključno za održivi razvoj.

Prepoznavši to, ISO je upravo osnovao odbor stručnjaka iz cijelog svijeta koji će izrađivati norme kao pomoć organizacijama u jačanju bioraznolikosti. Odborom [ISO/TC 331](#), *Biodiversity*, predsjedavat će [AFNOR](#), član ISO-a iz Francuske, a namjera mu je osigurati cjelovit pristup objedinjavajući i šireći postojeće nacionalno i međunarodno stručno znanje o pitanjima bioraznolikosti.

Predsjednica odbora ISO/TC 331 Caroline Lhuillery rekla je da će njegov rad pomoći da se organizacije, uključujući vlasti i poslovne subjekte, potaknu na uključivanje pitanja bioraznolikosti u strategije, odluke i radnje.

„Oko tri četvrtine svjetskog tla i dvije trećine morske površine znatno su izmijenjene ljudskim djelovanjem, što stvara prave opasnosti za naše stanovništvo“, rekla je.

„Želimo preokrenuti događaje u svoju korist kako bi se stvorio zdraviji odnos između naših ekonomija i naših ekosustava, odnos koji potiče očuvanje bioraznolikosti, a ujedno stvara prilike za održivi razvoj. Da bi se to ostvarilo, potreban je globalni pristup.“

Buduće norme tog odbora uključit će normirane nazive i definicije za upotrebu u cijelom svijetu, metodologije za analizu utjecaja, okvire za definiranje strategija i planova akcije, alate za praćenje i izvještavanje i dr. ISO/TC 331 namjerava izraditi i smjernice o konkretnim pitanjima bioraznolikosti kao što su ekološko inženjerstvo, prirodna rješenja i odgovarajuće tehnologije.

Dokumenti koje će izraditi novi odbor bit će korisne nacionalnim i lokalnim vlastima, poduzećima i ostalim organizacijama u poboljšanju aktivnosti povezanih s bioraznolikošću i lakšem razvoju novih proizvoda i inicijativa.

Primjena budućih normi pomoći će organizacijama da izravno pridonese ciljevima održivog razvoja Ujedinjenih naroda (SDG), osobito SDG 13 (zaštita klime), SDG 14 (život pod vodom) and SDG 15 (život na kopnu). Rad odbora neizravno će biti koristan i za ostale SDG-e jer sve ljudske aktivnosti ovise o bioraznolikosti.

Oni koji žele pridonijeti radu odbora ISO/TC 331 trebaju se obratiti svom nacionalnom članu ISO-a.

(Izvor: Clare Naden, 4. kolovoza 2020.; <https://www.iso.org/news/ref2539.html>; priredio: V. Jaram; prijevod: T. Majić)

Čekanje je gotovo

Imamo normu koja će unijeti revolucionarne promjene u pročišćavanje fekalnog mulja

Higijenski sanitarni uvjeti ljudsko su pravo, Ipak, više od polovice svjetskog stanovništva ne ostvaruje to pravo, što znači da se svakodnevno izlaže bolestima opasnim po život. Nove tehnologije samostojećih sustava kojima se otpadne vode pročišćavaju i pretvaraju u pitku vodu mogu omogućiti ostvarivanje tog prava i spasiti živote. Upravo je objavljena dugo očekivana međunarodna norma za takve sustave.

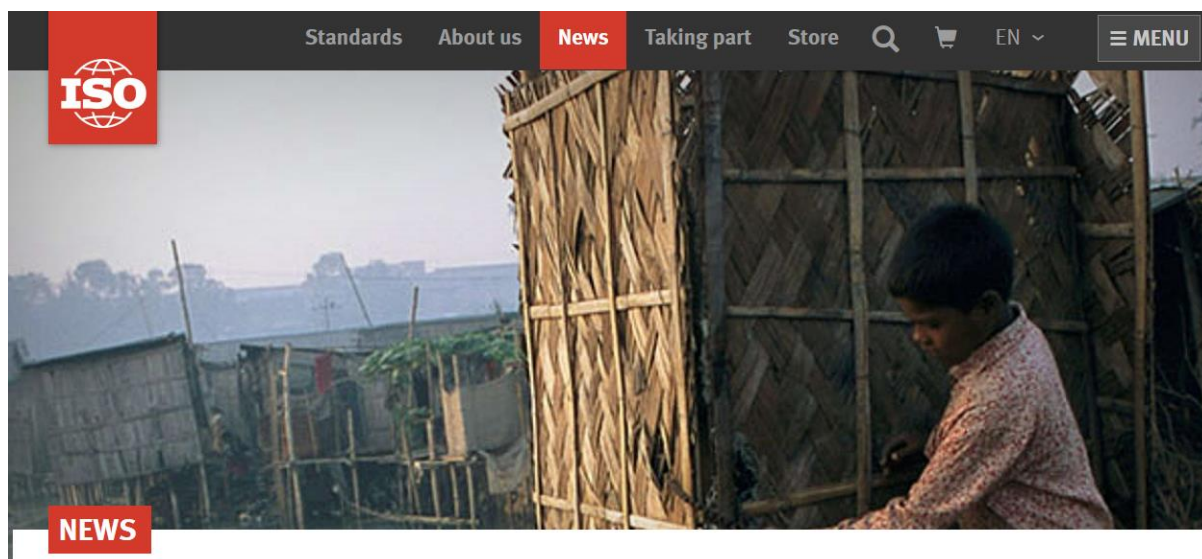
Normom [ISO 31800](#), *Faecal sludge treatment units – Energy independent, prefabricated, community-scale, resource recovery units – Safety and performance requirements*, utvrđuju se zahtjevi i metode ispitivanja kojima se osigurava izvedba i sigurnost uređaja koji mogu služiti do stotinu tisuća ljudi. Norma, koju je izradio ISO-ov stručni odbor, pomoći će u promicanju povjerenja među sudionicima u djelatnosti

kako bi se privukla daljnja ulaganja i potakla šira primjena.

Sun Kim, predsjednica i voditeljica radne skupine unutar odbora koja je izradila normu, kaže da će norma potaknuti rast tržišta za takve uređaje i tako poboljšati život i zdravlje mnogih.

„U mnogo zemalja u razvoju ne postoji kanalizacijski sustav u kojem se higijenski pročišćavaju i uklanjaju ljudske fekalije, a možda ne bi bio ni ekonomski isplativ“, kaže.

„Samostojeći uređaji mogu biti praktičnija alternativa. K tome, ne samo da higijenski pročišćavaju otpad nego ga i pretvaraju u vitalne resurse kao što je pitka voda. Međunarodno dogovorene smjernice o sigurnosti, kvaliteti i svojstvima poduprijet će daljnji razvoj i primjenu te tehnologije, osiguravajući kriterije za usporedbu i ulijevajući povjerenje u vlasti, tvrtke i ulagače.“

Norma će također izravno pridonijeti cilju održivog razvoja Ujedinjenih naroda [SDG 6](#) da svi imaju pristup higijenskim sanitarnim uvjetima.

Normu ISO 31800 izradio je ISO-ov projektni odbor [ISO/PC 318](#), *Community scale resource-oriented sanitation treatment systems*, čije tajništvo zajednički vode ANSI i ASN, članovi ISO-a iz SAD-a odnosno Senegala.

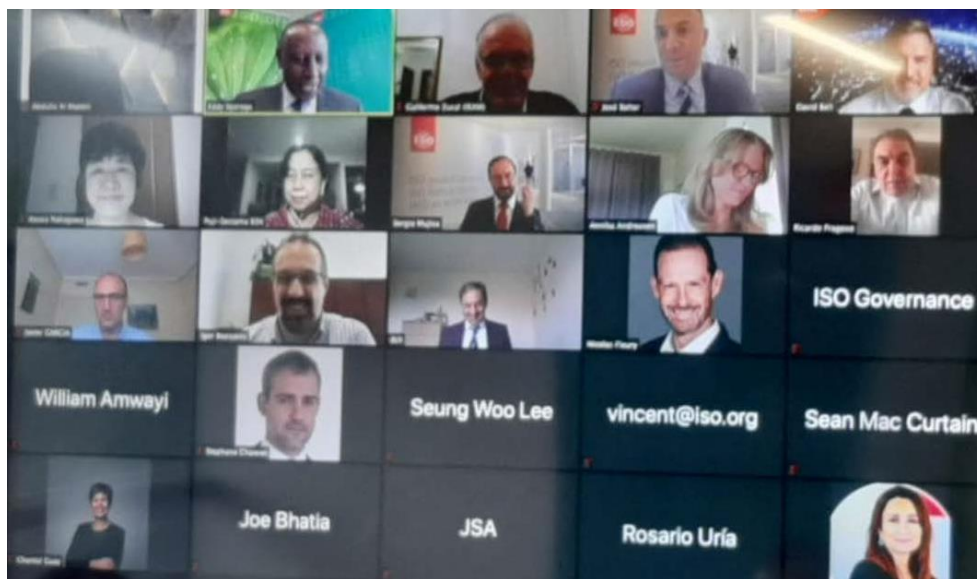
(Izvor: Clare Naden, 12. kolovoza 2020.; <https://www.iso.org/news/ref2542.html>; priredio: V. Jaram; prijevod: T. Majić)

Virtualna sjednica Vijeća ISO-a

Zbog pandemije COVID-19 u lipnju 2020. godine prvi je put održana virtualna sjednica Vijeća ISO-a. Ovakva je mogućnost održavanja sjednica Vijeća ISO-a uvedena u Statut i Poslovnik 2017. godine.

Prva virtualna sjednica Vijeća ISO-a održana 10. i 11. lipnja 2020. godine

Na početku prve virtualne sjednice Vijeća ISO-a, predsjednik ISO-a, gospodin Eddy Njoroge objasnio je članovima Vijeća ISO-a sljedeće:

- 1) tijekom zasjedanja na virtualnim sjednicama Vijeća ISO-a obrađivat će se samo bitne i hitne stavke (stavke kategorije „B“ u kojima su potrebne rasprave/smjernice Vijeća);
- 2) nije moguće donosti formalne odluke tijekom elektroničkih sastanaka sukladno odredbi 7. Poslovnika;
- 3) jedinstveni dokument o glasovanju Vijeća ISO-a s nacrtima rezolucija usuglašenim tijekom sastanka podnositi će se Vijeću na službeno odobrenje nakon sjednica putem aplikacije za e-glasovanje;
- 4) ostala pitanja (stavke kategorije „A“ za koje se ne očekuje rasprava) bit će dostavljana članovima Vijeća putem aplikacije za e-glasovanje odnosno na dopisno odobrenje.

U razdoblju od 21. do 23. rujna 2020. godine održana je 113. virtualna sjednica Vijeća ISO-a. Na 113. virtualnoj sjednici Vijeća ISO-a sudjelovala su 42 sudionika. Vijeće ISO-a je središnje upravljačko tijelo ISO-a koje se sastaje tri puta godišnje i čine ga predstavnici 20 članova ISO-a, službenici ISO/CS-a te predsjedatelji odbora za razvoj politike CASCO, COPOLCO i DEVCO. Članstvo u Vijeću je otvoreno za sve članice ISO-a i izmjenjuje se kako bi se svakom predstavniku zajednice članica ISO-a osigurala mogućnost sudjelovanja u njemu. Ravnatelj Hrvatskog zavoda za norme kao član Vijeća ISO-a na njegovim sjednicama sudjeluje od rujna 2017. godine. Vijeće raspravlja o ključnim pitanjima koja se odnose na strategiju i politiku ISO-a, financijska, operativna i zakonska pitanja.

Gospodin Eddy Njoroge, predsjednik ISO-a otvorio je 113. virtualnu sjednicu Vijeća ISO-a te je nakon uvodne riječi i prihvaćanja dnevnog reda riječ preuzeo glavni tajnik ISO-a, gospodin Sergio Mujica.

Gospodin Sergio Mujica održao je prezentaciju „*Impact of COVID-19 on the ISO system and Secretary-General's report*“ kojom je prikazao najvažnije aktivnosti Glavnog tajništva ISO-a (ISO/CS) i glavnog tajnika u protekla 3 mjeseca:

- u svjetlu trenutačne globalne situacije povezane pandemijom COVID-19, ISO je odlučio da se svi ISO-ovi upravljački i tehnički sastanci planirani do 31. prosinca 2020. godine moraju održati virtualno ili odgoditi do tog datuma
- podrška članovima i njihovim dionicima
- podrška široj zajednici - besplatna dostupnost ključnih norma potrebnih za rješavanje problema COVID-19
- suradnja s članovima
- pozicioniranje ISO-a i suradnja s partnerskim organizacijama
- suradnja s IEC-om i ITU-om
- sastanak s regionalnim normizacijskim organizacijama (vidi sliku).

Virtualni sastanak glavnog tajnika ISO-a s čelnicima regionalnih normizacijskih organizacija

Tijekom prvoga dana 113. virtualne sjednice Vijeća ISO-a podneseno je Izvješće o provedbi ISO politike upravljanja rizicima te posuđeno Izvješće o provedbi i mjernom okviru strategije 2030.

Glavni tajnik ISO-a predložio je izmjenu vrijednosti rizika zbog trenutačne situacije uzrokovane COVID-19. Kao najveći rizici za ISO prepoznati su:

- nezadovoljavanje određenih potreba tržišta
- upitno financiranje ISO-a
- gubitak jedinstva ili predanosti članova
- povećanje konkurencije.

Teme drugog dana 113. virtualne sjednice Vijeća ISO-a bile su:

1. Pregled preporuka CSC/SP o sporazumima o suradnji PSDO-a - tijekom rasprave članovi Vijeća ISO-a inzistirali su na osiguranju da obje verzije norma (nacionalna verzija i ISO/PSDO verzija) moraju biti uvijek iste kako korisnike ne bi doveli u nedoumicu. Gospodin Osvaldo Petroni, predstavnik IRAM-a (Argentina) informirao je ostale članove kako u Argentini kod norma s dvostrukim logotipom postoji problem tko će od izdavača u slučaju potrebe prvi ići u posuđivanje norme s obzirom na ugovor. U Argentini kod norma s dvostrukim logotipom često imaju problema s novim izdanjima (revizija) u slučaju kad je nacionalna norma prihvaćena na regionalnoj razini. Gospodin Joe Bhatia, predstavnik ANSI-a (SAD) informirao je ostale članove Vijeća ISO-a da je ANSI utrošio jako puno vremena kako bi smanjio rizik kod norma s dvostrukim logotipom.

Gospodin Henry Cuschieri, voditelj članstva i vanjskih odnosa ISO/CS-a obećao je da će pokušati uzeti sve komentare u obzir kako bi se u konačnom dokumentu smanjila odstupanja te utvrdila autorska prava prilikom prihvaćanja i/ili prevođenja tih norma. Komunikacija s PSDO partnerima (ASTM International, IEEE, SAE International) bila je tijesna tijekom procesa pregovora. Trenutačni sporazumi produženi su te se rad na normama s dvostrukim logotipom nastavlja bez prekida. ANSI, kao bitan član ISO-a, redovito je bio obaviješten i konzultiran povezano sa sporazumima s PSDO partnerima.

2. Regionalno djelovanje ISO-a

- a) Nacrt ISO-ove regionalne politike djelovanja
- b) Procjena inicijative za regionalno djelovanje (REI) u Singapuru

REI u Singapuru osnovan je 2013. godine kao podružnica ISO/CS-a za azijsko-pacifičko područje. Zadaci REI u Singapuru bili su sljedeći:

- povećanje sudjelovanja članova ISO-a iz azijsko-pacifičke regije kao *P-member*
- uključivanje novih članova
- povećanje prodaje na temelju azijskog udjela u ukupnoj bruto prodaji ISO-a
- ostalo.

Nakon što je pilot projekt REI u Singapuru trajao 7 godina te nakon provedene rasprave, odlučeno je sljedeće:

- a) poduzeti potrebne korake za ukidanje REI-a i pripremiti plan kako bi se osigurao nesmetan prijelaz (REI u REP)
- b) izraditi plan provedbe uključujući ključne pokazatelje učinka uz odobrenje Vijeća te
- c) izvijestiti Vijeće o provedbi REP-a za dvije godine.

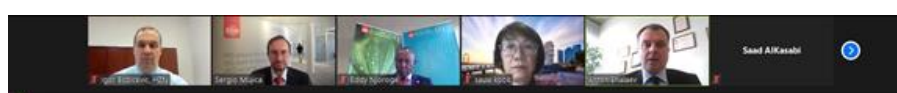
3. Nacrt dokumenta „*Draft Regional Engagement Policy*“ – raspravljalo se o svrhovitoj, održivoj i prilagođenoj izravnoj podršci svim članovima ISO-a u regionalnom kontekstu te poboljšanju suradnje s regionalnim i subregionalnim organizacijama za norme kako bi se u potpunosti iskoristile prednosti strateškog partnerstva s tim organizacijama

4. Projekt „*ISO Standardization Foresight Framework*“ – Belinda Cleeland, voditeljica Istraživanja i razvoja u ISO-u predstavila je projekt u kratkoj, ali informativnoj prezentaciji. Obavijestila je sve članove Vijeća ISO-a da je tijekom izrade nacrt ovog dokumenta od ukupno 165 članova ISO-a u postupku savjetovanja sudjelovalo samo 11 članova. Članovi Vijeća ISO-a dali su podršku Odjelu istraživanja i razvoja ISO-a u nastavku izrade implementacijskog plana i poticanju neaktivnih članova kako bi postali aktivni.

Tijekom zadnjeg dana 113. sjednice Vijeća ISO-a, gospodin Dominique Christin, blagajnik ISO-a prezentirao je rezultate glasovanja za članove Tehničke uprave (TMB) i predsjednika Odbora za podršku zemljama u razvoju (DEVCO).

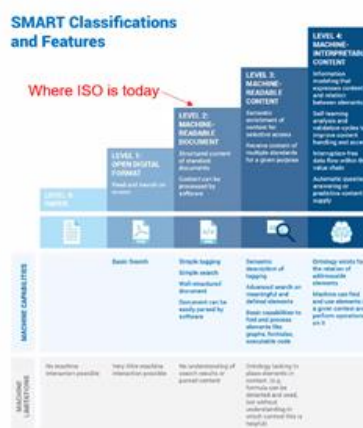
Za nove članove TMB-a iz grupe 2 članova ISO-a od dvoje kandidata izabran je predstavnik SA (Australija) dok su iz grupe 3 od šest kandidata izabrani SN (Norveška); ABNT (Brazil); IRAM (Argentina) i DSM (Malezija).

Za novu predsjednicu Odbora za podršku zemljama u razvoju (DEVCO) od tri kandidata izabrana je gđa Mojdeh Rowshan Tabari, predstavnica ISIRI (Iran).

Standards Machine Applicable, Readable and Transferable

Data-centric machine-consumable document that can be used by machines, but has a human-readable component

Gospodin Christoph Winterhalter, DIN (Germany) zatražio je da strojno čitljive norme treba obvezno uvrstiti u ISO Strategiju 2030 te da ne treba čekati da se ISO-u priključe i ostale dvije međunarodne normizacijske organizacije IEC i ITU. Također je naglasio da je svakako u ovom dijelu potrebno uključiti ISO-ove članove jer oni najbolje znaju što njihovi nacionalni članovi trebaju, što se događa u određenom području normizacije te koja su njihova očekivanja od ISO-a.

Gospodin Shalahe naglasio je da određeni ISO tehnički odbori/podobori već stvaraju pametne norme. U tijeku su:

- *Višejezični terminološki rječnik geomatike* (predložio ISO/TC 211/AG 7)
- *Sustavi za pretvorbu skripti* (utemeljeni na ISO 24229, *Informacije i dokumentacija – Kodovi za sustave za pretvorbu skripti*, predložio ISO/TC 46/WG 3)
- *Kodovi i atributi kalendarskih sustava* (utemeljen na ISO 34300, *Kodovi za kalendarske sustave*, predložio ISO/TC 154/WG 5)
- *Metapodaci normiranih dokumenata* (utemeljeni na ISO 36200, *Metapodaci za normirane dokumente*, predložio ISO/TC 154/WG 4).

Na kraju rasprave donesen je zaključak da ISO SMART treba biti potpuno novi proizvod koji će biti odgovor na procese digitalizacije koji su u tijeku.

Jedna od tema bila je i “*Capacity building funding*” koju je članovima Vijeća ISO-a predstavio Sergio Mujica, glavni tajnik ISO-a.

Strateški ciljevi ISO-a su:

- razvoj ISO norma temelji se na aktivnom sudjelovanju svih ISO članova
- globalna važnost ISO norma i njihova uporaba
- razvojna dimenzija WTO/TBT sporazuma.

Sadašnji Akcijski plan za zemlje u razvoju, APDC (2016–2020) uskoro završava te je u suradnji s Odborom za podršku zemalja u razvoju (DEVCO) potrebno odrediti: prioritete za sljedeći APDC, izvući pouke iz dosadašnjih odgovora na COVID-19 te prepoznati potrebe članova koji se razvijaju. Zbog pandemije, prognoza izdataka za 2020. godinu iznosi 665 kCHF, dok se rashodi u 2021. godini planiraju u iznosu od otprilike 1 500 kCHF, a za 2022. godinu bio bi dostupan ukupan iznos od 1 435 kCHF. Kako bi se osigurali potrebni financijski iznosi u lipnju 2019. godine, Vijeće ISO-a osnovalo je ad hoc savjetodavnu skupinu za donatorske odnose (AHAGDR) sa sljedećim mandatom: "... pružiti savjete i podršku glavnom tajniku u obraćanju donatorima kako bi se osiguralo financiranje za sljedeći Akcijski plan za zemlje u razvoju (koji će započeti 2021. godine)."

Trenutačno su za Akcijski plan za zemlje u razvoju (APDC) osigurana financijska sredstva do lipnja 2022. godine, međutim strateški ciljevi su ovi:

1. Osigurati stalnu podršku trenutačnog donatora SIDA-e
2. Ponovno uspostavljanje kontakata s donatorima koji su prethodno surađivali s ISO-om
3. Identificirati nove donatore koji bi potencijalno mogli pridonijeti ISO-u
4. Poticati dodatne doprinose Fondu povjerenja (FiT).

Neki od trenutnih i/ili potencijalnih donatora ISO-a su: SIDA, PTB, BSI, Netherlands MOFA, Finland MOFA, UAE MOFAIC, UNIDO i dr. U tijeku je potpisivanje ugovora s potencijalnim donatorima, međutim postoje određeni upiti (donatori u zadnji čas mijenjaju iznose ili odustaju), ponajprije zbog pandemije COVID-19.

Nakon održane 113. virtualne sjednice Vijeća ISO-a dopisnim glasovanjem potvrđene su sljedeće rezolucije:

Council Resolution A - Yearly report on implementation of ISO Risk Management Policy

Council Resolution B - PSDO cooperation agreements

Council Resolution C - ISO Regional Engagement Policy

Council Resolution D - WSC – Amendments to its Goals and Terms of Reference

Council Resolution E - ISO Standardization Foresight Framework

Council Resolution F - TMB report on machine-readable standards

Council Resolution G - Capacity building funding

Council Resolution H - Framework for ISO Governance review

Special Council Resolution A - Gratitude to DEVCO Chair, 2016–2020, Ms Léna Dargham.

Priredio: Igor Božičević, ravnatelj HZN-a

Virtualna sjednica članova ISO-a

Opća skupština Međunarodne organizacije za normizaciju (ISO) trebala se održati 24. i 25. rujna 2020. godine u Abu Dhabiju, u Ujedinjenim Arapskim Emiratima (UAE) u organizaciji *Emirates Authority for Standardization and Metrology (ESMA)*.

Zbog neizvjesnosti uzrokovane pandemijom COVID-19 te uzevši u obzir najbolje interese ISO-a, ponajprije zdravlje i sigurnost predstavnika članova ISO-a, Vijeće ISO-a u lipnju 2020. godine donijelo je odluku o otkazivanju Opće skupštine ISO-a u 2020. godini.

Umjesto otkazane Opće skupštine ISO-a održana je 24. rujna 2020. godine virtualna sjednica za sve članove i partnere ISO-a pod nazivom „ISO member's virtual session“.

(Izvor: <https://www.iso.org/virtualsectionmembers.html>)

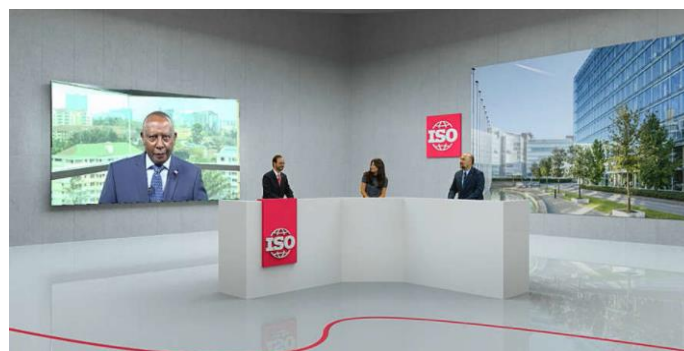
Središnje tajništvo ISO-a (ISO/CS) odlučilo je organizirati virtualnu sjednicu jer ona omogućava veću prisutnost i uključenost članova, pogotovo iz zemalja u razvoju.

Na virtualnoj sjednici članova ISO-a sudjelovalo je preko 700 sudionika iz nacionalnih tijela za norme (NSBs) iz 141 zemlje.

Ovaj događaj opisan je kao najveća virtualna sjednica u povijesti ISO-a, koja je također uključivala sudionike iz različitih regionalnih i međunarodnih organizacija.

Izazovi s kojima su se suočili članovi ISO-a tijekom pandemije COVID-19 te kontinuitet poslovanja bila su dva ključna pitanja istaknuta tijekom ovog događaja.

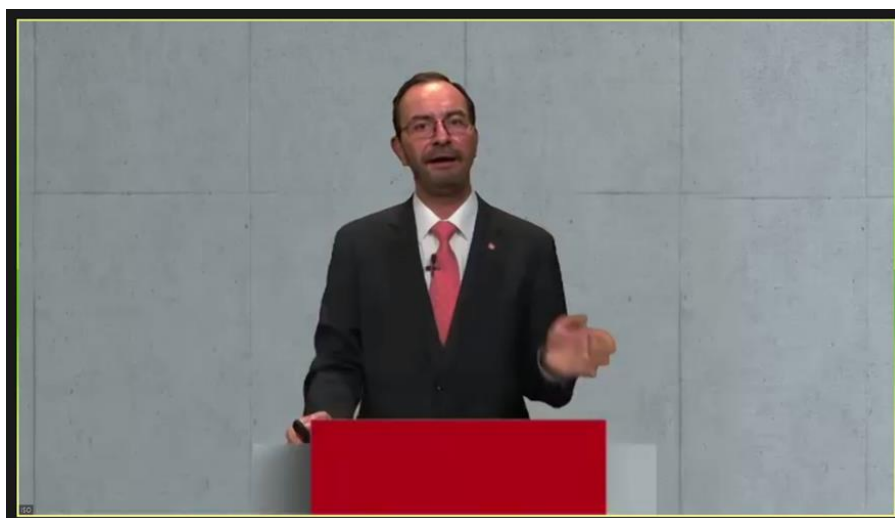
Virtualnu sjednicu članova ISO-a otvorio je svojim obraćanjem predsjednik ISO-a, gospodin Eddy Njoroge koji je zahvalio članovima na njihovoj predanosti ISO-u, potvrdivši: „Uvjeren sam da ćemo svi izaći iz ove krize jači i otporniji nego ikad“.

Predsjednik ISO-a Eddy Njoroge, glavni tajnik ISO-a Sergio Mujica, Vanessa Von der Mühl, voditeljica komunikacija i marketinga te José Baltar, voditelj uprave, tijekom virtualne sjednice članova ISO-a.

Eddy Njoroge, predsjednik ISO-a tijekom svog izlaganja također je pozvao članove da glasuju za odobravanje predložene Strategije ISO-a 2021. – 2030. koja će biti ključna prekretnica. Nacrt Strategije ISO-a 2021. – 2030. dostupan je svim zainteresiranim putem poveznice https://www.iso.org/files/live/sites/isoorg/files/events/2020/ga2020/documents/03a_Draft_ISO-Strategy-2021-2030_EN.pdf

Gospodin Sergio Mujica, glavni tajnik ISO-a tijekom virtualne sjednice članova ISO-a iskoristio je priliku da progovori o ogromnim izazovima posljednjih mjeseci zbog COVID-19: "Želio bih reći da sam ponosan na našu organizaciju. Pokazali smo nevjerojatnu otpornost i sposobnost isporuke u vrlo teškim okolnostima. Ovo je najvažnije jer svijetu treba ISO."

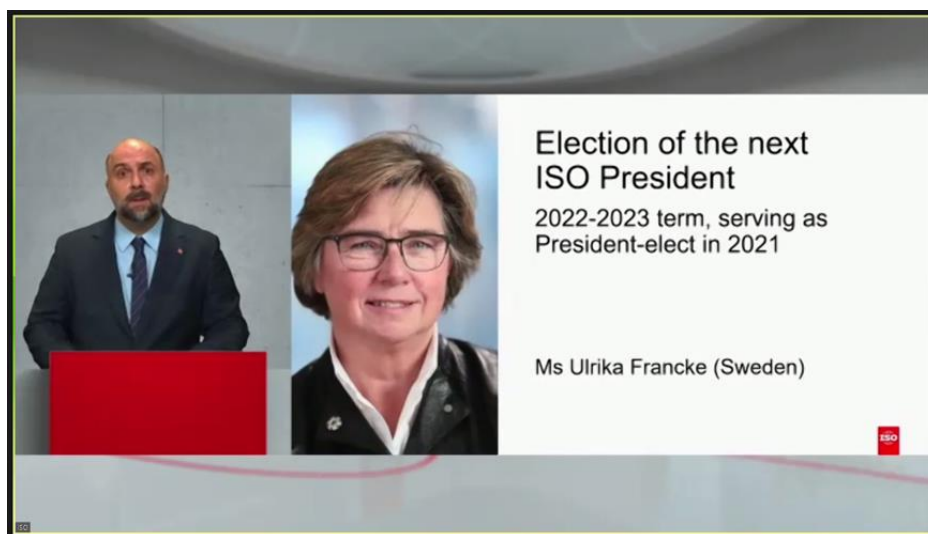

Govor Sergio Mujica, glavnog tajnika ISO-a tijekom virtualne sjednice članova ISO-a

Naporan rad i dostignuća međunarodne tehničke zajednice također su prepoznati dodjelom ovogodišnje nagrade Lawrence D. Eicher koja je dodijeljena tehničkom odboru ISO/TC 45, *Guma i gumeni proizvodi* (vidi video ovdje).

Sudionicima je predstavljena i kandidatkinja za predsjednicu ISO-a, Ulrika Francke iz Švedske. U svom izlaganju pred članovima ISO-a gospođa Francke iznijela je svoja profesionalna iskustva i razmišljanja o važnoj ulozi koju ISO ima u svijetu.

O svim zakonskim stavkama za koje je potrebno odobrenje članova ISO-a, uključujući Strategiju ISO-a 2021. - 2030. te izbor sljedećeg predsjednika ISO-a glasovat će se dopisno.

Virtualna sjednica članova ISO-a završila je virtualnim nastupom ISO-ova benda u sastavu: Nelson Al Assal Filho (gitara i vokal, iz ABNT-a u Brazilu), Ruggero Lensi (klavijature i vokali, iz UNI-ja u Italiji), Dave Felinski (bubnjevi, iz IFAN-a u SAD-u) te Steven Cornish (bas i pozadinski vokal, iz ANSI-ja u SAD) koji su sve pristutne oduševili zajedničkom glazbenom točkom.

Priredio: Igor Božičević, ravnatelj HZN-a

Priopćenje za tisak - u borbi protiv bolesti COVID-19, CEN stavlja besplatno na raspolaganje nove norme za respiratore

Bruxelles, 25. lipnja 2020. - U kontekstu pandemije bolesti COVID-19, CEN, Europski odbor za normizaciju, pristao je staviti besplatno na raspolaganje novi skup europskih normi (EN), u suradnji sa svim svojim članovima i nakon hitnog zahtjeva Europske komisije. Riječ je o sedam normi za opremu za disanje i respiratore u intenzivnoj skrbi

Zajednica CEN-a i CENELEC-a od samog početka podupire zajedničke europske napore u borbi protiv pandemije COVID-19. Ponajprije, od ožujka 2020. godine besplatno je dostupno [14 europskih normi](#) za medicinske proizvode i zaštitnu opremu, a također i CEN-ov sporazum s radionice 'Higijenske maske za lice – Upute za minimalne zahtjeve, metode ispitivanja i upotrebu' (CWA 17553:2020), izrađen u lipnju 2020.

Besplatan pristup tim europskim normama prihvaćenim na nacionalnoj razini olakšava rad brojnih tvrtki u Europskom gospodarskom prostoru koje su proteklih mjeseci prilagodile svoja proizvodna postrojenja brzom proizvodnji kako bi zdravstveni radnici i pacijenti imali pristup hitno potrebnoj opremi.

Sedam besplatnih normi, koje su zajednički izradili CEN i [ISO](#), Međunarodna organizacija za normizaciju, obuhvaćaju raznu ključnu opremu za disanje s ciljem da se suzbije učinak i širenje bolesti COVID-19. Uz norme koje su ranije stavljene na raspolaganje, one su plod zajedničkih europskih i međunarodnih napora i rada različitih stručnih tijela u kojem su sudjelovale stotine stručnjaka i dionika u medicinskom području.

Elena Santiago Cid, generalna direktorica CEN-a i CENELEC-a, primijetila je: „Ova iznimna odluka primjer je stalnih napora i bitnog doprinosa članova CEN-a i CENELEC-a potpori industriji, malim i srednjim poduzetnicima, potrošačima i vlastima u suzbijanju pandemije mjerama na nacionalnoj razini. Naša fleksibilnost u prilagodbi naših poslovnih modela i besplatno stavljanje na raspolaganje niza europskih normi za osobnu zaštitnu opremu, medicinske proizvode i opremu za disanje u kontekstu pandemije bolesti COVID-19 dokaz je naše opredijeljenosti za osiguravanje održivih normizacijskih rješenja za oporavak Europe.“

Norme se mogu besplatno preuzeti na [mrežnim stranicama nacionalnih članova CEN-a](#).

U nastavku je cjelovit popis tih normi:

- [EN ISO 5356-1:2015](#): 'Anaesthetic and respiratory equipment – Conical connectors – Part 1: Cones and sockets (ISO 5356-1:2015)'
- [EN ISO 10651-4:2009](#): 'Lung ventilators – Part 4: Particular requirements for operator-powered resuscitators (ISO 10651-4:2002)'
- [EN ISO 17510:2020](#): 'Medical devices – Sleep apnoea breathing therapy – Masks and application accessories (ISO 17510:2015)'

- [EN ISO 18082:2014](#): 'Anaesthetic and respiratory equipment – Dimensions of non-interchangeable screw-threaded (NIST) low-pressure connectors for medical gases (ISO 18082:2014)' and Amendment EN ISO 18082:2014/A1:2017 (ISO 18082:2014/Amd 1:2017)
 - [EN ISO 80601-2-12:2020](#): 'Medical electrical equipment – Part 2-12: Particular requirements for basic safety and essential performance of critical care ventilators (ISO 80601-2-12:2020)'
 - [EN ISO 80601-2-79:2019](#): 'Medical electrical equipment – Part 2-79: Particular requirements for basic safety and essential performance of ventilatory support equipment for ventilatory impairment (ISO 80601-2-79:2018)'
 - [EN ISO 80601-2-80:2019](#): 'Medical electrical equipment – Part 2-80: Particular requirements for basic safety and essential performance of ventilatory support equipment for ventilatory insufficiency (ISO 80601-2-80:2018)'
-
- [Preuzmite priopćenje za tisak](#) (PDF)

(Izvor: <https://www.cen.eu/news/brief-news/Pages/NEWS-2020-004.aspx>; priredio: V.Jaram; prijevod: T. Majić)

Može li europski Zeleni plan uspjeti bez normizacije?

Virtualna radionica pod nazivom "Jačanjem europske normizacije do uspješnijega europskog Zelenog plana" ("Europäische Normen und Standards stärken – Impulse für den Grünen Deal"; "Empowering European Standardisation for a Successful Green Deal"; "Renforcer les normes et standards européens – dynamiser le Pacte vert pour l'Europe") održana je 16. rujna u popodnevним satima pod pokroviteljstvom Ministarstva gospodarstva i energetike Savezne Republike Njemačke (BMW i) u okviru njemačkog predsjedanja Vijećem EU-a. Radionica se održala u formi web konferencije s nekoliko panel rasprava. Teme su bile unaprijed najavljene, s mogućnošću uključivanja uživo (live-chat), a trajala je dulje od predviđenih dva i po sata. Aktivni sudionici i moderatori su visokorangirani govornici iz redova europskih i nacionalnih institucija, Europskog parlamenta, poslovnog sektora, normizacijske zajednice te civilnog društva. Pozivu za panel raspravu odazvalo se oko 850 sudionika diljem Europe. U fokusu rasprava našle su se "vruće teme" iz svijeta europske normizacije, a to su izazovi koje je potrebno neprekidno savladavati u izradi sustava harmoniziranih europskih norma u kontekstu ispunjavanja ciljeva održivog razvoja gospodarstva EU-a.

Svrha je virtualne radionice bila potaknuti javnu raspravu o tri ključna pitanja s kojima se dionici (europska normizacija, EK i europska industrija) suočavaju u nastojanjima oko aktiviranja okvirnog plana s mjerama za unaprijeđenje učinkovitog iskorištavanja resursa prelaskom na kružno gospodarstvo. Prvo je pitanje povezano s utvrđivanjem područja normizacije u kojima treba ispuniti praznine kako bi se ostvario doprinos zelenoj transformaciji gospodarstva EU-a. Drugo je pitanje izazova s kojima se suočavaju akteri u sustavu europskih harmoniziranih norma, a treće je pitanje usmjereno na rješenja koja vode do uspješnog modela za postizanje pouzdanoga, brzog i praktičnog sustava harmoniziranih norma.

Skup je energičnim govorom otvorila Elisabeth Winkelmeier-Becker, parlamentarna državna tajnica u Ministarstvu gospodarstva i energetike Savezne Republike Njemačke, naglašavajući potrebu za jačim i manje birokratskim sustavom europske normizacije, a u skladu s ciljevima strategije za postizanje održivosti gospodarstva EU-a koji su iskazani u europskom Zelenom planu. Uputila je svim dionicima toga procesa poziv za pronalaženje konkretnih prijedloga u službi tih ciljeva. Državna je tajnica također pozdravila inicijativu stavljanja norma na raspolaganje bez naknade u kontekstu pandemije COVID-19, što se u cijeloj Europi provodi u organizaciji CEN-a i CENELEC-a još od svibnja 2020. godine.

Europski povjerenik za unutarnje tržište Thierry Breton u svojem je kratkom pozdravnom videogovoru istaknuo važnost norma kao ključnih sastavnica u preobrazbi gospodarstva s dvostrukim izazovom zelene i digitalne transformacije (tween transition). U tom kontekstu upućen je poziv na daljnju, već uspostavljenu blisku suradnju Europske komisije s europskim normizacijskim institucijama, kako bi se stvorilo plodno tlo europskoj industriji za preuzimanjem jačeg i učinkovitijeg vodstva s obzirom na nove tehnologije. Gospodin Breton u svom pozivu želi potaknuti sve aktere u okviru Zelenog plana na aktivnije sudjelovanje u normizaciji, kako na europskoj tako i na globalnoj razini. ("European actors must be vigilant and actively participate in standardization, be it at European, international or global level").

Slijedila je kraća prezentacija predsjednika CENELEC-a, gospodina D. Sturtwagena o šezdesetogodišnjem uspješnom doprinosu CEN-a i CENELEC-a europskom gospodarstvu s naglaskom na postizanje i očuvanje načela sustava europske normizacije, a to su transparentnost, uključivanje svih zainteresiranih strana, javnost rada i konsenzus. Nadalje, izražena je njihova spremnost za sve buduće izazove, a tako i za ambiciozni plan "twin transition", uz primjenu načela novoga pravnog okvira (New Legislative Framework, NLF).

Prvu panel raspravu moderiralo je više govornika. To su bili Wolfgang Niedziella (VDE Group), Joaquim Nunes de Almeida (GD GROW u sastavu Europske komisije), dr. Andreas Schwab (član Europskog parlamenta), dr. Elisabeth Stampfl-Blaha (Austrian standards), Rodriguez (Orgalim) i Markus J. Beyrer (BusinessEurope). Rasprava je bila usmjerena na razne aspekte dijaloga među dionicima: industrije i ostalih gospodarskih subjekata, Komisije i zainteresiranih političara, potrošača te normizacijskih tijela i organizacija. Zasnivala se na čvrstoj tvrdnji da je europska normizacija bitan element europskoga unutarnjeg tržišta. Sudionici su izrazili želju za unaprijeđenjem sustava europske normizacije u smislu brže i primjerenije podrške za ostvarivanje ciljeva europske tehnološke suverenosti, ekoloških i digitalnih promjena te gospodarskog oporavka. U tu svrhu bi se trebao uspostaviti prikladniji oblik dijaloga između svih uključenih dionika. U ovu raspravu uključio se i Wolfgang Leetz (Siemens Healthcare GmbH) pozivajući predstavnike Europske komisije da se s više razumijevanja osvrnu na apele stručnjaka i praktičara u odnosu na optimizaciju pravnih načela pri donošenju harmoniziranih norma (NLF).

U drugoj panel raspravi, u kojoj su moderatori bili Clara de la (DG CLIMA u sastavu Europske komisije), Henrike Hahn (član Europskog parlamenta), Monique Goyens (Europska udruga potrošača BEUC), Christoph Wendker (Miele & Cie KG) i Marcus Wirtz (JÖST GmbH + Co), u većoj je mjeri obrađeno pitanje podrške koju norme trebaju pružiti za uspješno provođenje Zelenog plana. Sudionici su se u zaključku složili oko "pristupa odozdo prema gore" (bottom-up approach) prema kojemu je zadatak EK-a postavljanje jasnih ciljeva, dok se proceduralnim pojedinostima u svrhu učinkovitosti trebaju baviti eksperti u normizaciji.

Nakon druge rasprave, sudionicima se obratila izvršna direktorica GD GROW-a koji djeluje u sastavu Europske komisije, gđa Kerstin Jorna riječima zahvale normizacijskim organizacijama zbog njihova sveobuhvatnog djelovanja u kontekstu borbe protiv širenja pandemije. Svojim zaključnim kratkim govorom dala je potporu idejama iznesenim u panel raspravama, a koje su usmjerene prema jačanju suradnje politike i normizacije, razvijajući tako aktivnosti Zelenog plana. Prije postavljanja pitanja virtualnog auditorija, Thomas Zielke (BMW i) apostrofirao je riječi govornika na početku konferencije, europskog povjerenika Brentona: Važno je imati sustav normizacije koji dobro funkcionira i ima potporu svih zainteresiranih strana u rješavanju tekućih izazova u procesu provođenja zelene i digitalne transformacije na području EU-a.

Ishodi ove virtualne radionice bit će obrađeni od strane organizatora (BMW i) i poslužiti će za unaprijeđenje daljnje suradnje u normizacijskom procesu. Do daljnjega je otvorena mogućnost uključivanja šire publike u raspravu na društvenim mrežama (*# standards4greendeal*).

Više informacija možete pronaći na poveznicama:

https://www.cencenelec.eu/News/Press_Releases/Pages/PR-2020-009.aspx

<https://www.cencenelec.eu/covid19/pages/default.aspx>

<https://www.din.de/de/din-und-seine-partner/presse/mitteilungen/der-gruene-deal-kann-nur-mit-normung-gelingen-754214>

<https://www.dke.de/de/normen-standards/politischer-und-rechtlicher-rahmen/news/der-gruene-deal-kann-nur-mit-normung-gelingen>

Dinka Ilić-Roller,

Hrvatski zavod za norme,

punopravna članica CENELEC/BT-a,

sudionica virtualne radionice